

ukrayintsiv-korystuyutsya-derzhavnymy-elektronnymy-posluhamy-chyslo-korystuvachiv-zrostaye-tretyi-rik-pospil-opytuvannya

7. E-government Survey 2022. The future of Digital Government. URL: <https://desapublications.un.org/sites/default/files/publications/2022-09/Web%20version%20E-Government%202022.pdf>

8. Міхровська, М. (2022). Адміністративна реформа в умовах воєнного стану. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA», (July 15, 2022; Berlin, Germany), 55–57. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/323>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-37>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДБОРУ ЧЛЕНІВ КОМІСІЇ З ПИТАНЬ ВИЩОГО КОРПУСУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ

Околот М. Г.

*аспірант кафедри адміністративного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Комісія з питань вищого корпусу державної служби (далі – Комісія) виконує особливе завдання у сфері державної служби: вона запроваджена для проведення конкурсів на посади категорії «А», що відповідають найвищим посадам державної служби у державі. Відтак, важко переоцінити важливість самої Комісії та необхідність якісного підбору її членів.

Закон України «Про державну службу» (далі – Закон) у п. 3 ч. 1 ст. 12 відносить Комісію до системи управління державною службою, а у ч. 1 ст. 14 надається її визначення – як постійно діючому колегіальному органу [1].

Склад цього органу є особливим: відповідно до ч. 2 ст. 14 Закону до нього входять: три члени-представники від Верховної Ради України, Президента України та Кабінету Міністрів України (по одному від кожного), керівник Національного агентства з питань державної служби (далі – НАДС) за посадою або його заступник, фахівець з питань управління персоналом, визначений Кабінетом Міністрів України і нарешті два представники – по одному представнику від закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, та від громадських об'єднань, обраних відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України.

Слід звернути увагу на те, що теперішній склад Комісії (7 членів) є суттєвим скороченням, внесеним Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади» № 117-IX від 19.09.2019 [2], оскільки до нього членів Комісії було 11, з яких прибрали частину представників від громадських об'єднань, наукових установ, навчальних закладів, експертів відповідної кваліфікації, а також представників всеукраїнських об'єднань профспілок та організацій роботодавців [3, с. 114].

Як можна побачити, склад Комісії різноманітний, але вимоги до членів Комісії, закріплені у ч. 3, 5 ст. 14 Закону, ще більше поглиблюють неоднорідний підхід законодавця до визначення їх статусу. Зокрема, для усіх членів Комісії вимогами є: громадянство України, вища освіта, досвід діяльності або фахові знання у сфері державної служби або у сфері управління людськими ресурсами, здатність представляти інтереси суспільства та забезпечувати політично неупереджену і професійну роботу Комісії. При цьому для кандидатів, які не входять до складу Комісії за посадою, передбачене ще і проходження тестування, врегульованого Порядком проведення конкурсу для кандидатів на зайняття посад державної служби категорії «А» [4].

На думку дослідників, із якою можна цілком погодитися, об'єктивно підтвердити серед загальних вимог до членів Комісії, можливо лише наявність громадянства, вищої освіти та досвіду роботи [2, с. 115]. Нажаль, вимоги щодо фахових знань у сфері державної служби або у сфері управління людськими ресурсами, здатності представляти інтереси суспільства та забезпечувати політично неупереджену і професійну роботу Комісії, перевірити неможливо з огляду на відсутність критеріїв та розмитість формулювання самих вимог.

Стосовно здатності забезпечувати політично неупереджену і професійну роботу Комісії варто зауважити, що законодавець скоріше за все вкладає у ці слова прив'язку до двох наскрізних принципів державної служби: принципу професіоналізму і принципу політичної неупередженості, викладених у ст. 4 Закону. При цьому таке формулювання, вочевидь, потребує зміни з огляду на необхідність дотримання єдності термінології.

Щодо здатності представляти інтереси суспільства, слід зауважити, що така ідеалізована вимога не має чітких критеріїв, але на нашу думку можна передбачити, що до неї відноситься відсутність обставин, які можуть стати перешкодою до роботи Комісії, наприклад, відсутність заборон, передбачених ч. 2 ст. 19 Закону. Все одно, будь-які умовиводи

стосовно цієї вимоги не є абсолютно точними, а конкретику може внести лише законодавець.

Фахові знання у сфері державної служби або у сфері управління людськими ресурсами передбачають наявність у особи невстановленого обсягу знань з невизначеного кола сфер, галузей знань і спеціальностей, причому ці знання у випадку членів Комісії, що входять до неї за посадою, ніяк не перевіряються. Залишається лише здогадуватися, які саме фахові знання можуть бути необхідні члену Комісії, але можна припустити, що мова у ч. 5 ст.14 Закону йде про спеціальності «073 – Менеджмент» і «281 – Публічне управління та адміністрування», а також про інші спеціальності, що пов'язані із управлінням персоналом.

Серед зазначеного вимога про громадянство України, на нашу думку, є цілком слушною й обґрунтованою. Щодо наявності вищої освіти, слід зауважити, що на відміну від досвіду ч. 1 ст. 19 Закону, у розглядуваній статті не вказується рівень освіти, який є необхідним для члена Комісії. Було б логічно встановити, за прикладом п. 1 ч. 1 ст. 19 Закону вимогу щодо наявності вищої освіти ступеня не нижче магістра (як це встановлено для кандидатів на зайняття посад категорії «А»). Що ж стосується досвіду роботи, то нажаль, законодавець не встановлює чітких критеріїв, але за прикладом п. 1 ч. 2 ст. 20 Закону можна було б закріпити досвід роботи в обсязі не менше трьох років на посадах державної служби категорій «А» чи «Б», або у сфері управління людськими ресурсами. Інакше виникає суттєвий ризик того, що членом Комісії стане особа, яка ніколи не була державним службовцем і не знається на технологіях відбору й управління персоналом, що не є запорукою належної роботи Комісії.

Окрім вимог до її членів, незрозумілим залишається порядок формування Комісії. Зокрема, як зауважують науковці, відсутні відповідні нормативно-правові акти у галузі, що залишає призначення представників від парламенту, уряду і Президента на вільний розсуд уповноважених осіб [2, с. 115].

Відтак, не визначений порядок призначення представника від Верховної Ради України, але існує Постанова «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» № 19-IX від 29.08.2019, де у п. 13 державна служба віднесена до відання Комітету з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування [5]. Це натякає на те, що саме цей Комітет уповноважений призначати представника від Верховної Ради України, хоча відбувається це, вочевидь, у довільній формі. Стосовно представника від Президента України такого акту немає, але як зазначають вчені, на практиці ним

є керівник Головного департаменту регіональної та кадрової політики Офісу Президента України [6, с. 194].

У полі правового регулювання врегульований лише відбір представників громадських об'єднань та закладів вищої освіти – це закріплено у «Порядку відбору представників громадських об'єднань та закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби» [7]. Відбір, відповідно до пп. 3, 6 вищевказаного Порядку, здійснюється організаційним комітетом, утвореним НАДС, який розглядає кандидатури, що відповідають таким вимогам: громадянство України, вища освіта за ступенем магістра, загальний стаж роботи не менше семи років, відсутність членства у політичній партії, досвід діяльності чи фахові знання у сфері державної служби або управління людськими ресурсами. Проведенню тестування передуює перевірка документів; за результатами тестування НАДС вносить Кабінету Міністрів України відповідні пропозиції.

Відсутність належного правового регулювання особового наповнення Комісії може стати причиною низької ефективності проведення конкурсів на посади державної служби категорії «А». Щоб подолати цю проблему, пропонуємо об'єднати ч. 3 і 5 ст. 14 Закону з метою запровадження обов'язкового тестування для усіх членів Комісії; встановити у ч. 5 ст. 14 конкретний ступінь і напрям необхідної вищої освіти кандидатів; встановити необхідну кількість років досвіду роботи на посадах державної служби або з управління персоналом (за аналогією з п. 1 ч. 2 ст. 20 Закону); виключити фразу «здатний представляти інтереси суспільства» з тексту частини статті, а фразу «забезпечувати політично неупереджену і професійну роботу Комісії» замінити на «відповідати принципу політичної неупередженості». Додатково наголошуємо на необхідності прийняття нормативно-правових актів щодо призначення членів Комісії, заповнюючи так прогалини у правовому регулюванні.

Література:

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 №889-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо перезавантаження влади : Закон України від 19.09.2019 № 117-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 43. Ст. 250.
3. Негара Р. В. Конкурс у державній службі: теорія, правове регулювання, практика : дис. доктора філософії. Одеса, 2021. 300 с.

4. Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 № 246. *Офіційний вісник України*. 2016. № 28. Ст. 1116.

5. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання : Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 № 19-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2019. № 35. Ст. 147.

6. Біла-Тіунова Л. Р. Державна служба України. Загальна частина : навчальний посібник. Одеса, 2020. 511 с.

7. Про затвердження Порядку відбору представників громадських об'єднань та закладів вищої освіти, що здійснюють підготовку у сфері публічного управління та адміністрування, до складу Комісії з питань вищого корпусу державної служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2019 № 906. *Офіційний вісник України*. 2019. № 89. Ст. 2974.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-292-3-38>

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЮРИДИЧНОГО ПРОФІЛЮ ДЛЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ СЛУЖБИ

Покатаєва О. В.

*доктор юридичних наук, професор, перший проректор
Класичного приватного університету
м. Запоріжжя, Україна*

На сьогодні в Україні вже протягом 19 років залишається незмінно високим попит на юридичну освіту, що обумовлюється певною престижністю чи, навіть, елітарністю професії правника. У переважній більшості молоді, яка завершує навчання, існує серйозне зрушення «професійного прицілу», внаслідок чого формується думка абітурієнтів та про загальнообов'язковість отримання таких професій [1, с. 18].

Проте, на сьогодні, юридичний освітній процес має певні недоліки, серед яких: розрив між потребами юридичної професії і тим, чим забезпечує юридичну професію юридична освіта. Це було відображено у звіті, підготовленому за участю проекту USAID «Справедливе правосуддя», де вказувалось, що випускники мають проблеми з розумінням професійних цінностей; має місце невміння випускників